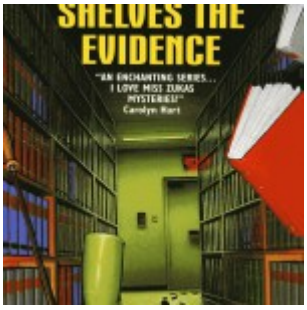
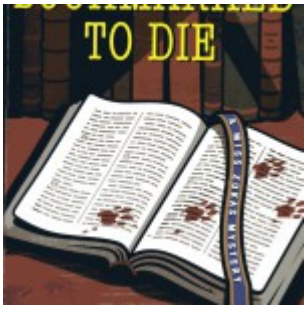

DETEKTYVĖ ŽUKAS IR BIBLIOTEKOS PASLAPTYS

Pasitikdami 2015 m. vasario 19 – 22 dienomis vyksiančią 16-ąją tarptautinę Vilniaus knygų mugę, kurios tema šiemet – detektyvas, pristatome vieną žymiausių šio žanro lietuvių kilmės kūrėjų Jo Dereske. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Lituanikos skyriuje sukauptas išsamus šios rašytojos darbų rinkinys.

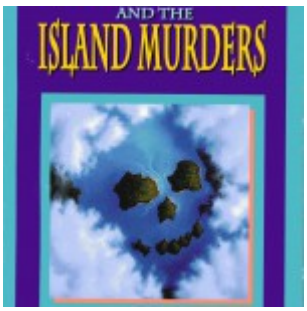
Pedantiškos, senamadiškos, knygų žiurkės, senmergės... – Maždaug tokie stereotipai gaubia bibliotekininkes. Vieni su stereotipais kovoja, kiti – ignoruoja, o treti panaudoja kaip medžiagą. Lietuvių kilmės JAV rašytoja Jo Dereske – tarp pastarųjų. Šios autorės detektyvinės serijos herojė Helma Žukas – pedantiškai tvarkinga mažo miestelio bibliotekininkė, gyvenanti su katinu. Atrodytų, kad detektyviniame pasakojime toks nuobodus personažas galėtų tapti nebent auka ar detektyvui nuomojamo buto savininke, bet kruopščioji bibliotekininkė pati narplioja paslaptingus nusikaltimus.

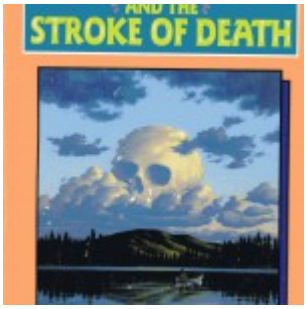

Kaip matyti iš pavardės, panelės Žukas kilmė – lietuviška. Lietuviški motyvai itin ryškūs paskutiniojoje dvylikos dalių serijos knygoje, „Farewell, miss Zukas“. Per keistą apiplėšimą iš Helmos tetos, senyvos JAV lietuvės, pavagiama medinė skrynutė, kurią teta vadina Stelmužės skrynute. Kam galėjo prireikti šeimos relikvijos? Deja, su Helma patyrinėti paslaptį galės tik anglų kalbą mokantys skaitytojai. Kol kas lietuvių kalba išleista tik pirmoji serijos knyga, ,,Panelė Žukas ir žmogžudystė bibliotekoje“ (Vilnius: Bonus animus, 2012 m.). 1996-1997 m. šios knygos ištraukos buvo publikuotos Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos žurnale ,,Tarp knygų“.

Kaip ir herojė, J. Dereske užaugo tarp JAV lietuvių. J. Dereske nuo mažens jautė trauką literatūrai ir svajojo tapti rašytoja. Prieš atsidėdama rašymui, daug metų dirbo bibliotekininke nedideliame Belinghamo mieste Vašingtono valstijoje. Panelės Žukas personažas gimė iš šios patirties: J. Dereske žavėjosi smalsiais, organizuotais, knygas mylinčiais kolegomis. Tačiau šie puikūs profesionalai jausdavosi pamaloninti, kai kas nors pasakydavo, kad nesielgia kaip ,,tikri“ bibliotekininkai. O Helma yra stereotipinė bibliotekininkė ir to nė kiek nesigėdija.

Detektyvinės knygos apie panelę Žukas – daugiausia dėmesio pritraukę J. Dereske darbai, tačiau šios autorės kūrybinėje biografijoje yra įvairaus žanro kūrinių. J. Dereske parašė knygų vaikams ir paaugliams, Ruby Crane detektyvinę seriją, novelių. Naujausia knyga – memuarai apie metus, kuriuos praleido slaugydama Alzhaimerio liga sergančius giminaičius, kaimiškoje gimtosios Mičigano valstijos dalyje.

Valdonė Budreckaitė, Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka